

ČESI NA SLOVENSKU – PŘÍPAD ÚRADNÍKA VOJTĚCHA SÜSSA

PETER ZMÁTLO

The study focuses on an investigation of the action of Czechs in Slovakia, after the creation of Czechoslovakia in 1918, while it brings to light a negative case concerning the Czech officer, Vojtěch Süss, who worked as a superintendent in the Revenue Authority (Tax Office), in Spišská Stará Ves, in 1919. It describes specific examples of negative suzerain behaviour towards subordinates and citizens, committed by V. Süss, during his time in Spišská Stará Ves, from where he had to leave under pressure, in September 1919.

Key words: Vojtěch Süss; Czechs; Slovakia; revenue authority (tax office); Spišská Stará Ves.

Pôsobeniu Čechov na území Slovenska v rôznych historických obdobiach, a najmä v 20. storočí, sa doteraz nevenovala dostatočne patričná pozornosť zo strany slovenskej ani českej historiografie, ako by si táto zaujímavá téma zasluhovala. Na tomto mieste nemáme priestor podrobnejšie analyzovať stav doterajšieho výskumu a odbornú spisbu zameranú na problematiku Čechov na Slovensku, ktorá začala vychádzať najmä po roku 1989 v súvislosti s nástupom demokratického režimu u nás a s tým súvisiacej slobody v historickom bádani. Historický výskum tejto problematiky je zatiaľ len parciálny a zameraný na užšie vymedzené témy (českí pedagógovia na Slovensku v medzivojnovom období, zväčša regionálne zamerané príspevky)¹, ale je chvályhodné, že sa vôbec začal. V októbri 2000 usporiadalo Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku, ktoré je súčasťou Etnografického múzea v Martine patriace pod Slovenské národné múzeum, odbornú konferenciu *Česi na Slovensku*, z ktorej vyšiel rovnomenný zborník.² Historici či odborníci príbuzných odborov na tejto konferencii predstavili aktuálny stav výskumu pôsobenia Čechov na Slovensku, pričom niektorí z nich pokračovali vo výskume aj v ďalších rokoch (napr. Pavol Matula v dizertácii, neskoršie aj knižne vydanéj, skúmal pôsobenie českých stredoškolských profesorov na Slovensku v rokoch prvej republiky 1918–1938,³ iní predstavili syntetický pohľad na činnosť Čechov na Slovensku v medzivojnovom období (Jan Rychlík predniesol príspevok *Česi na Slovensku v letech 1918–1938*), iní skúmali pôsobenie Čechov v jednotlivých mestách na Slovensku, ako napr. Daniel Lunther v rámci projektu VEGA analyzoval pôsobenie českej komunity v Bratislave v medzivojnovom období. Dlhoročný výskum českej problematiky na Slovensku prezentovala aj historička a etnografka Helena Nosková (*Česi na Slovensku. Výzkumy v minulosti a súčasnosť*).⁴ Na spomínanej konferencii sa síce nezúčastnil,

¹ Medzi ne patrí i autorova dizertácia, v ktorej sa venoval v rámci kultúrneho života i Čechom na Spiši: ZMÁTLO, P.: *Kultúrno-spoločenský život na Spiši v období prvej Československej republiky (so zameraním na Slovákov a Čechov)*. Dizertačná práca. Prešov 2002. Na Čechov pôsobiach v Levoči v rokoch prvej Československej republiky (ČSR) je zameraná štúdia ZMÁTLO, P.: *Česi v Levoči po roku 1918*. In: Z minulosti Spiša. Ročenka Spišského dejepisného spolku v Levoči, XVII. ročník, Levoča 2009, s. 153–186.

² ZELINOVÁ, H. (ed.): *Česi na Slovensku*. Zborník z konferencie Česi na Slovensku. Martin 2000, 160 s.

³ MATULA, P.: *Českí stredoškolskí profesori na Slovensku 1918–1938*. Prešov 2006.

⁴ Helena Nosková sa venovala tiež výskumu pôsobenia českých stredoškolských profesorov, už niekoľko rokov pred Pavlom Matulom, ale len na severozápadnom Slovensku: NOSKOVÁ, H.: *Působení českých středoškolských profesorů a učitelů v meziválečném období ve vybraných oblastech severozápadního Slovenska*. Český lid, 1989, roč. 76,

ale čiastočne sa venoval problematike Čechov aj slovenský historik pôsobiaci v Prahe, bohužiaľ už zosnulý, Ján Mlynárik, ktorý sa venoval českým univerzitným profesorom na Univerzite Komenského,⁵ či všeobecnejšie pôsobeniu českej inteligencie na Slovensku,⁶ ale i Pražanom pôsobiacim na Slovensku.⁷ Českí učitelia na Slovensku bola obľúbená téma, preto sa jej venovalo viacero historikov i ďalších vedcov z príbuzných disciplín (okrem už spomínaného Pavla Matulu to boli Jozef Pšenák,⁸ Jozef Schubert⁹ a Jarmila Zacharová¹⁰).

Z uvedeného, zďaleka nie úplného prehľadu literatúry k téme Čechov na Slovensku, je vidieť, čo sme naznačili vyššie, parciálnosť spracovania tejto, značne rozsiahlej problematiky. Príslušníci českého národa a najmä jeho vzdelaná spoločenská elita prispela značnou mierou k pozdvihnutiu spoločenskej úrovne na území Slovenska, a to nielen v medzivojnovej ČSR. Kontakty medzi slovenským a českým územím pritom boli pomerne čulé, najmä v kultúrnej, ale i v ďalších spoločenských oblastiach, počnúc Veľkomoravskou ríšou, cez vrcholný a neskorý stredovek, novovek, spoluprácu v rámci národných hnutí 19. storočia a v rámci všeslovanského hnutia. Existovala pomoc českých technických elít pri budovaní uhorskej priemyselnej základne v 19. a na začiatku 20. storočia v dualistickom Rakúsko-Uhorsku. Najviac občanov českej národnosti prirodzene prichádzalo na územie Slovenska po vzniku nového československého štátu po roku 1918, čo súviselo s vtedajšou aktuálnou spoločensko-politickou a spoločensko-kultúrnou situáciou vyznačujúcou sa nedostatkom slovenskej inteligencie, ktorá by sa zapojila do budovania nového demokratického režimu v slovenskej časti spoločnej Československej republiky.¹¹ Nikdy v dejinách Slovenska nezohrávali občania českej národnosti takú dôležitú úlohu nielen po kvantitatívnej, ale aj kvalitatívnej stránke, ako práve v medzivojnovej Československej republike (ČSR). Slováci sa aj vďaka príslušníkom českej inteligencie dotvorili v období prvej ČSR na moderný národ.

V našom príspevku sa budeme venovať práve spomínanému obdobiu medzivojnovej ČSR, konkrétnejšie poprevratovej perióde rokov 1919–1920, kedy na Slovensko prichádzali prví pred-

č. 2, s. 18–22. Venovala sa aj širšie pôsobeniu Čechov na severozápadnom Slovensku: NOSKOVÁ, H.: *K možnosťou výskumu zpisu života Čechů v oblastiach severozápadného Slovenska od roku 1918 do súčasnosti*. Český lid, 1987, roč. 74, č. 2, s. 36–42.

⁵ MLYNÁRIK, J.: *Českí profesori na Slovensku. I. diel. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919–1949*. Praha 1994.

⁶ MLYNÁRIK, J.: *Česká inteligencia na Slovensku*. Kolín nad Rýnom 1987.

⁷ MLYNÁRIK, J.: *Pražané Slovensku. Pražané na Slovensku ve XX. století*. Praha 2000.

⁸ PŠENÁK, J.: *Českí profesori na Slovensku za prvej Československej republiky*. In: Česko-slovenské vzťahy v rokoch 1918–1938. Prešov 1991.

⁹ SCHUBERT, J.: *Českí učitelia a slovenské školstvo v rokoch 1919–1939*. In: Československé školství, učitelství a T. G. Masaryk. Přerov 1990.

¹⁰ ZACHAROVÁ, J.: *Jazyková otázka v slovenských školách v rokoch 1918–1938*. In: Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2011, roč. 57, č. 9/10 (2010/2011), s. 257–274; Táže: *K existenčným podmienkam českých učiteľov na Slovensku v rokoch 1918–1938*. Človek a spoločnosť, 2007, roč. 10, č. 1; Táže: *Počiatky vysokého školstva na Slovensku – 90. výročie vzniku Univerzity Komenského v Bratislave*. Acta Humanica, 2009, č. 3, s. 114–119; Táže: *Podiel českých učiteľov na budovaní Univerzity Komenského v Bratislave v rokoch 1918–1938*. Paidagogos, 2011, č. 1, s. 42–54; Táže: *Vzťah českých učiteľov k slovenským žiakom z pohľadu jazykovej otázky v slovenských školách v rokoch 1918–1938*. Človek a spoločnosť, 2007, roč. 10, č. 2.

¹¹ Pri prvom sčítaní obyvateľstva v prvej ČSR zo dňa 15. februára 1921 sa prihlásilo k českej národnosti na Slovensku 71 733 občanov, z toho bolo 18 364 vojakov. Podľa sčítania obyvateľstva roku 1930 evidovali na Slovensku 120 926 Čechov, z toho 20 652 vojakov. Podľa: BOHÁČ, A.: *Češi na Slovensku*. Statistický obzor, roč. 16, 1935, s. 183 a 187. Podľa Ondreja Pösssa bol celkový počet obyvateľov na Slovensku v roku 1930 spolu 3 324 111, z toho sa k slovenskej národnosti prihlásilo 2 205 616 (67,7 %) obyvateľov a k českej 121 696 (3,7 %). PÖSS, O.: *Menšiny na Slovensku. Stará téma v novej Európe*. Pamiatky a múzea, 2000, č. 4, s. 4.

stavitelia českej inteligencie pomáhať budovať nový demokratický systém parlamentnej demokracie. Ich prínos je nepopierateľný a pozitíva tejto „pomoci“ prevyšujú negatíva, lebo každý spoločenský proces sledujúci veľké spoločenské premeny, a tie naozaj prevrat roku 1918 priniesol, prinášal nielen pozitíva, ale i horšie nechcené stránky spoločenského vývoja. Českí úradníci, pedagógovia, inžinieri, lekári, vojaci i ďalšie vzdelané elity pomáhali ochotne a často aj nezištne svojmu „mladšiemu bratovi“ budovať slobodnú demokratickú republiku. Prvá ČSR ako štát založený na parlamentnej demokracii mala svoje pozitíva i negatíva, tie prvé však prevažovali, na čom sa dnes zhodne väčšina historikov na slovenskej i českej strane. Skutočnosť, že medzi-vojnová ČSR bola v období medzi svetovými vojnami považovaná nie náhodou za osamelý „koráb slobody“ či „loď demokracie“ na vtedajšej mape Európy, je zásluha aj Čechov účinkujúcich na Slovensku. Budovanie jednotnej republiky malo svoje úskalia a slabiny (čechoslovakizmus, neuznanie autonómie Slovenska), ale pôsobenie Čechov na Slovensku patrilo určite medzi tie svetlejšie kapitoly spoločného štátu, najmä v oblasti kultúry, školstva, ale i administratívy a jej vybudovania na československých základoch, čo sa dialo najmä v poprevratových rokoch 1919 až 1922. Pozitívnym príkladom pôsobenia občanov českej národnosti na Slovensku sa venovali už viacerí historici, ako sme uviedli vyššie, ale čo s negatívnymi prípadmi? Pôsobili na Slovensku po roku 1918 aj Česi, na ktorých „vlastní“ doma neboli hrdí, práve naopak, hanbili sa za nich? Zaznamenávajú archívne pramene takéto prípady, alebo ich historik nemá šancu opísať a ani sčasti rekonštruovať či analyzovať? Našťastie práve tieto negatívne prípady, akési „aféry“ Čechov sú v historických prameňoch v slovenských i českých archívoch z medzivojnového obdobia zaznamenané, aj keď len niektoré. Je to logické – prečo by mali príslušné orgány ministerstva vnútra a samosprávy (policajné riaditeľstvá, četnicke stanice, županské úrady, Úrad ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, neskôr Krajinský úrad v Bratislave) sledovať a zaznamenávať správy a informácie o poctivých českých úradníkoch, učiteľoch či iných jedincoch, ktorí svedomito vykonávali svoju prácu? O takýchto poctivcoch pramene mlčia a preto je ich činnosť a práca ťažko rekonštruovateľná. Na druhej strane, keď nejaký Čech, ktorý mal určité poslanie, a to hlavne nezištne a obetavo pomáhať budovať na Slovensku novú republiku, aby sa zaostalejšie Slovensko vyrovnalo historickým „českým zemiám“ a tým posilnila jednotná demokratická republika, a ktorý sa nejakým spôsobom previnil a neplnil dostatočne „svoje poslanie“, okamžite sa o jeho prípad a previnenie začali starať príslušné úrady, policajné alebo četnicke orgány, teda príslušná represívna administratíva vtedajšej republiky. Vyhotovili sa o ňom príslušné úradné záznamy, niekedy o takýchto „negatívnych“ Čechoch písala i dobová tlač. V našom príspevku priblížime jeden takýto negatívny prípad Čecha pôsobiaceho na Slovensku po roku 1918. Išlo o českého úradníka s nečeským priezviskom – Vojtěcha Süssa, ktorý pôsobil od začiatku marca 1919 vo funkcii prednostu Berného (Daňového) úradu v Spišskej Starej Vsi.¹²

V tomto príbehu stoja na začiatku dvaja ľudia – rímskokatolícky farár František Klein z Richvaldu (od roku 1948 Veľká Lesná) a župný radca Spišskej župy Jozef Holúbek.¹³ Dňa 16. mája 1919

¹² Prednosta berného úradu (tiež označovaný ako správca berného úradu) bol v dnešnom ponímaní riaditeľ daňového úradu.

¹³ Farár F. Klein bol spiritus movens a hýbateľ revolučných zmien v prospech nového československého (čsl.) štátu v zaostalom, ale prírodne krásnom a čarovnom Zamagurí na severe Spiša, oficiálne pracoval ako „dôverník čsl. štátu v zamagurskom kraji“. Župný radca J. Holúbek, narodený 18. marca 1883 v slovenskej dedine Padina v srbskej Vojvodine, vykonal záslužnú prácu pri budovaní československej administratívy v Spišskej župe a jej centre Levoči. Vyštudovaný advokát bol menovaný za župného radcu Spišskej župy dňa 15. januára 1919. Obaja boli dôležitými osobnosťami pracujúcimi v prospech novej ČSR na Spiši práve v dôležitých poprevratových rokoch 1919 a 1920, pričom museli prekonávať mnohé ťažkosti spojené s prežitkami starého uhorského režimu (prejavy maďarónstva, slabnúcej maďarizácie) zásluhou činnosti miestnych maďarských úradníkov a Maďarónov.

napísal farár F. Klein list určený pre Županský úrad¹⁴ v Levoči, v ktorom prvý raz spomenul a zároveň kritizoval berného správcu V. Süssa.¹⁵ Tento list napísal s najväčšou pravdepodobnosťou pod vplyvom negatívnej skúsenosti, ktorú mal z osobného stretnutia s berným správcom V. Süssom deň predtým, 15. mája. Na jeho list reagoval župný radca J. Holúbek, ktorý v mene spišského župana Jána Rumanna napísal 20. mája 1919 list ministromi s plnou mocou pre správu Slovenska Vavrovi Šrobárovi. V tomto liste tlmočil ministromi informácie o pôsobení V. Süssa na Bernom úrade v Spišskej Starej Vsi, ako ich napísal farár F. Klein. Ďalej Holúbek napísal, že už z mnohých strán prišli sťažnosti na úradníka V. Süssa, že sa mieša do všetkých záležitostí týkajúcich sa administratívnej správy, čo bola agenda netýkajúca sa jeho práce na bernom úrade. Podrýval vraj tiež autoritu županského úradu, keď verejne hlásal: „*Mne je župan ničím, tu som ja komisárom atd.*“ Tiež Vojtech Beňuš, županský úradník, ktorý bol na 14-dňovej informatívnej ceste po Zamagurí, takisto referoval, že ľud Spišskostaroveského okresu je počínaním berného správcu Süssa v najväčšej miere roztrpčený a že i českí úradníci v Spišskej Starej Vsi už podali kdesi prosbu o jeho odstránenie z toho úradu. Holúbek ďalej uviedol, že niektorí českí štátni zamestnanci, nespokojní so svojím miestom pôsobenia na Slovensku, naschvál páchajú nekorektnosti a nepravosti, aby si vynútili preloženie na iné miesto a že tento prípad zapadá do tejto šablóny. Ďalej prosil ministra Šrobára, nech už bola príčina akákoľvek, o odvolanie V. Süssa a jeho náhradu iným berným správcom.¹⁶

Župný radca J. Holúbek v ten istý deň, t. j. 20. mája 1919, odpísal farárovi F. Kleinovi na jeho list zo 16. mája 1919: „*Dôstojný pane! Následkom Vášho listu z 16. 5. som pripisom na pána ministra (myslel ministra s plnou mocou Šrobára – pozn. autor) dôrazne žiadal telegrafické odstránenie berného správcu Süssa zo Starej Vsi. Čiastku Vášho listu týkajúcu sa zemiakov som dal k vybaveniu zásobovaciemu komisárovi. Prijmite moju srdečnú vďaku za podané zprávy a výraz mojej hlbkej úcty. V Levoči 20. mája, Holúbek, ž. r.*“¹⁷

Prednostu Berného úradu v Spišskej Starej Vsi V. Süssa obviňovali vo všeobecnej rovine zo starého „maďarského“, t. j. vrchnostenského úradovania a neochoty voči občanom. Jeho prípad opísal príslušným úradom český dôstojník a miestny vojenský veliteľ, poručík 6. domáceho práporu, Leopold Řehulka. Na tomto mieste prinášame vývoj prípadu V. Süssa v chronologickom poradí, ako ho zaznamenal L. Řehulka.

13. mája 1919: Národný výbor v Spišskej Starej Vsi podal žiadosť o okamžité preloženie prednostu tamajšieho berného úradu V. Süssa. Žiadosť podpísali všetky miestne štátne i samosprávne úrady, taktiež miestne vojenské veliteľstvo (poručík Kosmata z 94. pešieho pluku) a četnícka stanica. Táto žiadosť bola adresovaná na Generálne finančné riaditeľstvo v Bratislave (do rúk riaditeľa Kvěcha); 15. mája 1919: V. Süss mal pohoršlivý výstup s farárom F. Kleinom (stru-

¹⁴ Používame dobový výraz „županský“, ale tiež „župný“, oba termíny sú spisovne správne a synonymné, majúci rovnaký význam. „Županský“ ako úrad týkajúci sa a patriaci županovi, „župný“ ako úrad patriaci župe, spadajúci pod príslušnú župu, napr. „županský“ úrad, „župný“ radca.

¹⁵ List je stručný, preto jeho hlavnú časť súvisiacu s témou citujeme v plnom znení: „*V záujme magurského ľudu nesmiem a nemôžem zamlčať, že v staroveskom bernom úrade máme za správcu takého úradníka-čecha menom Süss, ktorý horšie zachádza s ľuďmi, ako predtým niektorí besní maďarskí úradníci, je surový, nedá ľudu vody, 15. mája v úradnej miestnosti nabitou ľuďmi prišlým k súpisu vkladov verejne nadával katolíckym kňazom do klamárov, keď som protestoval proti jeho surovosti k ľudu. Ľud je rozhorčený. Žiadame, aby bez meškania bol vzatý od nás preč. Odstránenie jeho požaduje i sám záujem česko-slovenskej republiky, však taký úradník je veľkým nepriateľom samej republiky, lebo odčudzuje jej ľud. S hlbokou úctou František Klein, Richvald, Spišská Stará Ves 16. mája 1919.*“ Štátny archív v Prešove, špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči (ďalej ŠA–P, SA–L), fond Spišská župa – Županský úrad (ďalej f. SŽ–ŽÚ), škatuľa (šk.) 2806, č. 326/1919 prez.; tiež ŠA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2808, č. 598/1919 prez.

¹⁶ ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2806, č. 326/1919 prez.

¹⁷ Tamže.

čne opísaný v článku týždenníka *Tatry* z 31. mája 1919).¹⁸ Farár F. Klein sa ako člen Národného výboru Spišskej župy obrátil listom na Jána Rumanna, spišského župana. Tento list za župana vybavil župný radca J. Holúbek, ako sme uviedli vyššie. Holúbek v mene spišského župana predložil žiadosť o preloženie V. Süssa ministromi V. Šrobárovi a dostal tiež pozitívne vyjadrenie od Generálneho finančného riaditeľstva v Bratislave. V. Süss takisto vyšiel zo svojho miesta českého úradníka, kontrolóra Františka Těhnika, keď na miesto neho prišiel „nejaký Maďar“.

Na tomto mieste prerušíme písomné spomienky L. Řehulku. Do prípadu V. Süssa totiž vstúpil vyšší úradník, a to JUDr. Ludovít Medvecký¹⁹, funkčne zaradený ako „vládny poradca financií“, pravdepodobne v Úrade ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, ktorý v liste zo 7. júna 1919 uviedol: „*Na sťažnosť županského radcu Dr. Holuba (správne Holúbeka – pozn. autor) proti bernému správncovi Süssovi zo Sp. Starej Vsi oznamujem, že som naložil generálnemu finančnému riaditeľstvu, aby menovaný Süss, proti ktorému bolo počut' už dosiaľ i iné menšie žaloby, bol odvolaný, na svoje staré pôsobisko poslaný a jeho miesto iným úradníkom zaplnené.*“²⁰

Pokračujeme v písomných spomienkach dôstojníka L. Řehulku.

Polovica júna 1919: podpredseda Národného výboru Spišskej župy, staviteľ Peter Martinček, bol znovu u župana J. Rumanna so sťažnosťou, pričom mu oznámil, že dostal vyjadrenie od generálneho finančného riaditeľstva a čudoval sa, že V. Süss bol ešte stále v Spišskej Starej Vsi;

13. júna 1919: do Spišskej Starej Vsi bol vyslaný od generálneho finančného riaditeľstva komisár, aby vyšetril udanie Národného výboru Spišskej župy. Po spísaní asi ôsmich protokolov prehlásil, že ďalšie vyšetrovanie nie je potrebné a prednosta V. Süss bude v najbližšom čase odvolaný z funkcie;

6. augusta 1919: delegácia z okresu Spišská Stará Ves, vedená podpredsedom Národného výboru Spišskej župy (delegáciu pravdepodobne viedol staviteľ P. Martinček), navštívila ministra V. Šrobára, pričom sa s ním stretla vo Vrútkach. Vo svojich troch petíciách uviedla požiadavky na okamžité odstránenie prednostu berného úradu V. Süssa s poukázaním na to, že nenormálny spôsob jeho jednaní s obyvateľmi vzbudzuje také rozhorčenie, že sa týmto spôsobom pripravuje pôda pre poľskú agitáciu. Minister V. Šrobár uistil členov delegácie, že prípad V. Süssa poznal z hlásenia spišského župana i užhorodského pána Kojša a že sťažnosti úradníctva mu boli predložené v Turčianskom Svätom Martine zvlášť k tomuto Süssovmu prípadu (na finančné útraty úradníctva vyslaného okresného notára Králička zo Spišskej Starej Vsi);

12. augusta 1919: Spišskú Starú Ves navštívili dvaja členovia Propagačného zboru pre Slovensko poručík Chorvát a Štefánik,²¹ ktorí si vypočuli mnoho sťažností, z ktorých významnejšie

¹⁸ V súvislosti s prípadom V. Süssa uverejnili v týždenníku *Tatry* doslovne časť listu farára F. Kleina, ktorú sme citovali v poznámke č. 15. V tomto článku písal farár F. Klein v úvode o zložení delegácií z oblasti Zamaguria na Parížskej mierovej konferencii v súvisi so snahou o pričlenenie niektorých obcí zo Zamaguria k Poľsku, čo F. Klein rázne odmietal. Spomenul aj známeho kňaza slovenského pôvodu (z oravskej Jablonky) Ferdinanda Machaya, ktorý stál na čele propoľských snáh o pričlenenie slovenských obcí zo severného Spiša a Oravy k Poľsku. V závere článku kritizoval české nápisy: na verejných inštitúciách: „*Aj to zazlievame, že u nás v Magure na poštových a iných úradoch nápisy sú české, trebárs na Slovensku úradnou rečou je slovenská.*“ KLEIN, F.: *Dopis z Magury*. *Tatry*, 31. 5. 1919, s. 3.

¹⁹ Rodák zo Zvolena, verejný činiteľ, právnik, statkár, po vzniku prvej ČSR sa stal poslancom Národného zhromaždenia (v rokoch 1918–1925), roku 1919 spoluzakladateľ Národnej a republikánskej strany roľníckej, v rokoch 1925 až 1931 člen bankovej rady Národnej banky československej. Angažoval sa aj v spolkovom hnutí, bol napr. predsedom Ústredného družstva či Slovenskej ovocinárskej spoločnosti. *Slovenský biografický slovník*, IV. zväzok, M–Q. Martin 1990, s. 138.

²⁰ ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2808, č. 598/1919 prez.

²¹ Pravdepodobne išlo o JUDr. Ladislava Dušana Štefánika, mladšieho brata generála Milana Rastislava Štefánika. Tesne po prevrate pôsobil v Levoči ako sídle Spišskej župy vo funkcii župného radcu ako pravotár (označoval sa ako župný, resp. županský radca s pravotárskeho diplomom). V ďalších rokoch prvej ČSR pracoval ako verejný notár v Spišskej Novej Vsi, kde žila jeho i Milanova matka Albertína Štefániková (zomrela 7. júna 1928).

uviedli v protokole a sľúbili, že sa v Bratislave pričinia o odstránenie V. Süssa zo Spišskej Starej Vsi;

17. augusta. 1919: spišský župan J. Rumann navštívil Spišskú Starú Ves. Bol informovaný hlavným slúžnym, ako aj ostatnými obyvateľmi, o činnosti V. Süssa a prehlásil, že na druhý telegram, odoslaný po návšteve staviteľa Martinčka u neho, dostal od generálneho finančného riaditeľstva odpoveď, že keďže bolo viac sťažností na prednostu berného úradu V. Süssa, prebieha vyšetrowanie, či sa V. Süss vôbec hodí pre úradnú službu a že sa pričiní u ministra V. Šrobára o okamžité odstránenie Süssa z funkcie a pracovného miesta v Spišskej Starej Vsi. Župan bol ďalej informovaný, že V. Süss sa dopúšťal stále nových brutálností. Ten na to reagoval vraj vyhlásením, že keď nepríde do 48 hodín nástupca V. Süssa, vymôže si plnú moc k zatknutiu V. Süssa a jeho dopraveniu za hranice Slovenska;

28. augusta 1919: V. Süss si išiel sťažovať na miestneho Čecha, konkrétne išlo o miestneho vojenského veliteľa, poručíka u 6. domáceho prápura Leopolda Řehulku (autora týchto chronologických spomienok) k brigádnemu veliteľovi do Košíc. Župan oznámil L. Řehulkovi, že nástupca V. Süssa je už na ceste. V ten istý deň bola delegácia úradníkov miestneho Berného úradu v Spišskej Starej Vsi u miestneho vojenského veliteľa L. Řehulku. Tohto stretnutia sa zúčastnil tiež pridelený úradník z generálneho finančného riaditeľstva ing. Gustav Maydl. Členovia delegácie z berného úradu prehlásili, že za daných okolností nemôžu ďalej svoj úrad (pracovné miesta) zastávať a sľúbili, že sa opäť chopia svojich povinností až po uistení, že éra V. Süssa bude skoro ukončená;

31. augusta 1919: prišiel nástupca V. Süssa s výmerom (odporúčaným listom) od Generálneho finančného riaditeľstva v Košiciach, že má prevziať Berný úrad v Spišskej Starej Vsi. Prednosta V. Süss chcel uskutočniť odovzdanie úradu, ale jeho nástupca, vidiac veci v neporiadku, sa zdráhal tak urobiť bez protokolu. Na to V. Süss prehlásil, že úrad skôr neodovzdá, pokiaľ nedostane pokyn z vyššieho služobného miesta. Na otázku prápurného veliteľa rtm. Bystřického, ktorý v tento deň prišiel vyšetrowať udanie V. Süssa na poručíka L. Řehulku, či vôbec vie, že má úrad predať, V. Süss povedal, že nie, hoci v čase jeho pobytu v Košiciach poštu preberajúci úradník, politický správca Braun, dostal prípis generálneho finančného riaditeľstva, v ktorom bolo uvedené, že v najbližších dňoch bude menovaný nástupca prednostu tamojšieho Berného úradu v Spišskej Starej Vsi a tento prípis odovzdal úradne Braun V. Süssovi po jeho návrate z Košíc.²²

10. septembra 1919: po ďalších rozkazoch odovzdal V. Süss svoj úrad. Na jeho pracovné a funkčné miesto nastúpil Julius Rónai, ktorý predtým pôsobil ako pokladník na Bernom úrade v Turčianskom Svätom Martine.²³

L. Řehulka spísal i prechmaty a prehrešky prednostu V. Süssa. Nebolo ich málo.

1. Nevyplácanie slúžneho (služobného platu): Nevyplácal štátnym i samosprávnym úradníkom slúžne s odôvodnením, že majú preplatené²⁴ a napriek tomu, že prišiel telegrafický rozkaz vykonať výplatu s eventuálnym rozdelením vzniknutých preplatkov na 12 mesiacov, ani vtedy nepočul rozkaz. Tak sa stalo, že úradníci nedostali dva až tri mesiace vôbec výplatu. Notárom dopredu nevyplácal služobný plat s výnimkou notára zo Spišskej Starej Vsi, ktorý mu dokázal oponovať energickým vystupovaním. Tento notár mu tvrdil, že právo zastavovať služobný plat má len radca ministra V. Šrobára, resp. županského úradu.

Konkrétne prípady: Vyplatil plat notárovi Kristenovi z Frydman (Nižné Lapše)²⁵ len na rozkaz miestneho vojenského veliteľa, čím ten zoberal zodpovednosť za správnosť výplaty. 1. alebo

²² ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2809, č. 763/1919 prez.

²³ ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2808, č. 598/1919 prez.

²⁴ Myslel to zrejme v tom význame, že majú vyššie mzdy, aké by si zaslúžili.

²⁵ Obec Fridman (Nižné Lapše, poľ. Frydman) je dedina na Spiši, ktorá bola pôvodne osídlená takmer výlučne slovenským etnikom (v období Uhorska), v rokoch 1939–1945 patrila Slovensku, roku 1945 bola anektovaná Poľskom.

2. septembra 1919 po tom došiel telegrafický rozkaz županského úradu, že dotyčnému má byť slúžne vyplatené. Rozkaz vydal miestny vojenský veliteľ po dorozumení s hlavným slúžnym a úradníkom Berného úradu v Spišskej Starej Vsi Braunom, ktorí upozornili vojenského veliteľa na nezákonné správanie V. Süssa.

Notárovi Kredatusovi z Veľkého Lipníka nevyplácal slúžne a prosto ho vždy vykázal vonku. Na intervenciu miestneho vojenského veliteľa L. Řehulku povedal, že sa mu zdá podozrivým z vlastizrady, hoci, podľa informácie od farára Nillyho „*nielen bol ako nevinný prepustený z vyšetrovacej väzby, ale ešte dostal pochvalné uznanie od gen. Hennoquea*“. Notárovi Kamillovi nevyplácal služobný plat a verejne ho obviňoval z defraudácie. Po upozornení miestneho vojenského veliteľa, že i také podozrenie neoprávňuje k zadržovaniu slúžneho, trval na tom, že aj tak plat nevyplatí. Podobne sa správal ku všetkým úradníkom v okrese.

2. Nevyplácanie výživných podpôr: Od žien narukovaných vojakov bol miestny vojenský veliteľ poručík L. Řehulka zahrňovaný sťažnosťami a snád' celý týždeň tento vojenský veliteľ intervenoval s najväčšou zdvorilosťou u V. Süssa a nakoniec ho požiadal o informáciu, v ktorých prípadoch sa podľa neho nevyplácajú podpory. Ten odpovedal, že ženy zajatých a nezvestných vojakov dostanú podporu po šiestich mesiacoch po štátnom prevrate. Potom však poručík L. Řehulka náhodou zistil, že tri z prítomných žien, ktorým predtým prednosta Süss výplatu odoprel a o ktorých tvrdil, že klamú a že nemajú nárok na túto finančnú podporu, práve podľa jeho vyššie uvedeného výkladu mali po dvoch až troch mesiacoch podporu dostať – a na upozornenie vojenského veliteľa Řehulku im V. Süss podporu po krátkom váhaní vyplatil.

3. Brutálne osobné zaobchádzanie: L. Řehulka opísal tento prípad: Do berného úradu prišlo dievča s výplatnou knižkou žiadajúc, aby jej bola namiesto chôdze neschopnej matky vyplatená podpora. Správca V. Süss ju odmietol veľmi ostro a prehlásil, že pre podporu si musí prísť osobne samotná matka. Na druhý deň si táto chudobná žena zabezpečila dopravu (povoz), prišla pred berný úrad a dala sa kočišom vyniesť do priestorov tohto úradu. V. Süss jej odobral knižku, finančnú podporu nevyplatil a žene hrubo vynadal tak, že plačky odišla domov.²⁶ Tento prípad bol zistený podľa protokolu a bol vyšetrovaný dôverníkmi Propagačného zboru pre Slovensko poručíkom Chorvátom a Štefánikom, ktorí úbohú ženu bohato obdarovali a prostredníctvom vtedajšieho veliteľa poručíka Dvorského (na jeho zákrok) dosiahli, že žene bola podpora V. Süssom predsa len vyplatená. Tá žena sa volala Anna Kurpichová a bývala v Kalenberku²⁷ pri Spišskej Starej Vsi. Ženám narukovaných mužov, žiadajúcich podporu, prednosta V. Süss hovoril, že podpory budú úplne zastavené. Týmto spôsobom rozširoval medzi miestnym obyvateľstvom nespokojnosť, čo bolo jednou z príčin, že vojaci 67. pluku, ktorého príslušníci sa regrutovali z tohto kraja, utekali hromadne domov a museli byť četníctvom a vojskom v celých skupinách chytaní.

4. Nedôstojné osobné správanie: svedkovia – farár Urvaj z Nižných Lapšov a úradníci Berného úradu v Spišskej Starej Vsi – podali toto svedectvo: zhromaždeným občanom z Krempach (v súčasnosti Kremná), ktorí čakali na bernom úrade, prednosta V. Süss povedal s výčitkou, že mu nepredali ani vajce, ani maslo, hoci na nich dve hodiny čakal a že nemôžu žiadnu ohotu od neho žiadať.

5. Šikanovanie obyvateľstva: V období vrcholiacich poľných prác posielal ľudí, ktorí sa dostali vybavovať svoje veci na berný úrad, pre malicherné odchýlky od jeho osobných predpisov 2 až 3-krát späť, hoci vzdialenosti domovských obcí boli aj 20 až 30 km. Napr. pečiatka rich-

²⁶ Tento prípad nielen opísal, ale o ňom aj osobne svedčil miestny vojenský veliteľ, poručík Leopold Řehulka. ŠA-P, SA-L, f. SŽ-ŽÚ, šk. 2809, č. 1043/1919 prez.

²⁷ Obec mala názov Kalenberk v rokoch 1920 až 1948, v období rokov 1948–1992 sa nazývala Lysá nad Dunajcom a v roku 1992 bola pričlenená k Spišskej Starej Vsi.

tárova nebola dosť tesne pri jeho mene, ale kúsok stranou – svedkom tohto počínania V. Süssa bol richtár obce Matiašovce.

6. Protizákonné konanie: v súvislosti s rekvirovaním povozov i pre osobnú potrebu uviedol L. Řehulka konkrétny prípad, ktorý popisuje rekvirovanie povozu: Na richtárovi v Spišskej Starej Vsi si V. Süss vynútil rekviráciu povozu s pohrozením, že inak bude richtár zavretý a dostane 500 Kč pokutu (rekvirovanie povozov bolo prísne zakázané i vojenským úradom podľa rozkazu divízneho veliteľa). Keď sa sťažoval tento richtár Spišskej Starej Vsi a jeden občan u miestneho vojenského veliteľa, že prednosta V. Süss im nechce vyplatiť sumu za neprávom rekvirovaný povoz, veliteľ L. Řehulka vyzval V. Süssa, aby sa dostavil na miestne vojenské veliteľstvo. Tento však dvakrát odmietol toto pozvanie a povedal nejakému vojakovi, že ani celá rota ho nepri-núti dostaviť sa na veliteľstvo, že má potvrdenie od generála Hennoqua, že ho nikto nesmie obťažovať; Prednostovi Poštového úradu v Spišskej Starej Vsi vydal rozkaz, že musí úradovať až do 20. hodiny večer, inak ho nechá potrestať; Rozkázal obchodníkovi Kuchtovi zo Spišskej Starej Vsi písať pre berný úrad preklady, hoci ten mu povedal, že je poverený ministrom V. Šrobárom akciou súpisu ľudu a mal v ten deň sčítania obyvateľstva rozdávať múku pre občanov Spišskej Starej Vsi vo svojom obchode. Obchodník odmietol písať preklady a preto poslal pre vojenského veliteľa (Čech) a žiadal, aby tento veliteľ donútil menovaného obchodníka, aby to vykonal. Pán Kuchta vysvetlil vojenskému veliteľovi pravý stav tejto záležitosti; Odoberal výplatné a podporné knižky a nevydával ani potvrdenky, že knižky prevzal, hoci dotčení o to žiadali. Mnoho obyvateľov intervenovalo v tejto veci u miestneho vojenského veliteľa L. Řehulku, toto konanie V. Süssa veľmi poburovalo miestne obyvateľstvo; V prítomnosti sudcu Kaltenbacha zo Spišskej Starej Vsi a úradníčky Berného úradu v Spišskej Starej Vsi slečny Manicovej prehlásil V. Süss na sťažnosť Kaltenbacha, že je zmocnený radcom ministra V. Šrobára dr. M. Ivankom, že môže nielen úradníkov nevyplácať (toto tvrdil i miestnemu vojenskému veliteľovi Řehulkovi), ale zabaviť tiež ich súkromný majetok a dať ich zavrieť. Bola to samozrejme lož.²⁸

Čo na tieto obvinenia hovoril samotný V. Süss? Obhajoval sa nejakým spôsobom alebo na obvinenia vôbec nereagoval? Reagoval a bránil sa. Z uvedeného jasne vyplýva, kto bol jeho „úhlavný“ nepriateľ, na koho sa najviac hneval. Bol to paradoxne tiež príslušník českej národnosti pôsobiaci na Slovensku – vojenský dôstojník poručík Leopold Řehulka, ktorý prichádzal s V. Süssom často do styku, najmä úradne, možno i osobne. Je veľkou zásluhou poručíka L. Řehulku, že prípad V. Süssa písomne zaznamenal a zachoval tak pre budúce generácie. Uviedli sme už, že V. Süss si na L. Řehulku osobne sťažoval u vojenského divízneho veliteľa v Košiciach. Süss však nezostal len pri ústnych osobných sťažnostiach. S najväčšou pravdepodobnosťou to bol on, ktorý podal na poručíka Řehulku súdnu žalobu, ktorú vyšetroval vojenský divízny súd v Košiciach. V rámci tohto súdneho vyšetrovania vypovedal i spišský župan J. Rumann – o L. Řehulkovi, ktorý bol obžalovaný, i o V. Süssovi. L. Řehulka tvrdil, že súdne vyšetrovanie proti jeho osobe (uskutočnilo sa zrejme v druhej polovici roku 1919) bolo zastavené na príkaz generála Edmonda Hennoqua.²⁹

Výsledok tohto súdneho vyšetrovania nevieme, archívy o ňom mlčia. S veľkou pravdepodobnosťou poručík L. Řehulka nebol odsúdený a bol oslobodený, veď predsa len pochybil berný správca V. Süss. Keby spravodlivosť existovala, potrestaný mal byť V. Süss a nie L. Řehulka. V tomto prípade sa teda stretli dvaja Česi, úradník a vojak – obaja prišli na Slovensko pomáhať budovať novú demokratickú spoločnú republiku Čechov a Slovákov. Paradoxne ten, ktorý pochy-

²⁸ Tieto prechmaty a prehešky prednostu V. Süssa opísal poručík Leopold Řehulka vo svojom liste datovanom 10. septembra 1919. ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2809, č. 763/1919 prez.

²⁹ ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2809, č. 1169/1919 prez. O výpovedi spišského župana Rumanna v rámci tohto súdneho vyšetrovania pozri tiež ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2809, č. 1043/1919 prez.

bil, a to viackrát, žaloval toho, ktorý na jeho pochybenia neustále poukazoval a nakoniec ich odhalil – v ústnej i písomnej forme. Malo to byť naopak – ale i v tom je niekedy paradoxnosť dejín.

Hlavnou postavou tohto ľudského príbehu, i keď negatívneho, je český úradník V. Süß. Hoci bol berným správcom a možno denne písal rôzne listy a hlásenia, od neho osobne sa zachoval len jeden úradný list, ním osobne podpísaný, ktorý sa však netýka jeho „neblahej“ činnosti, ale začiatku jeho úradovania na Bernom úrade v Spišskej Starej Vsi v marci 1919. List V. Süssa je datovaný 29. marca 1919 a určený bol pre Úrad ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, konkrétnejšie jeho referát pre sociálnu starostlivosť (tento referát vtedy viedol ako vládny referent sociálny demokrat Emanuel Lehocký). V. Süß v liste reagoval na zrušenie uhorského (maďarského) zákona o vojenských vyživovacích podporách, pričom do platnosti sa uvádzala československá verzia tohto sociálneho zákona podľa nariadenia ministra s plnou mocou V. Šrobára zo 14. februára 1919. V. Süß ďalej opísal problémy pri vyplácaní vyživovacích príspevkov v Spišskej Starej Vsi, pretože podľa neho stará uhorská okresná vyživovacia komisia prestala fungovať (v dôsledku odchodu maďarských úradníkov³⁰) a nebola doteraz vymenovaná nová okresná vyživovacia komisia. V dôsledku týchto skutočností V. Süß žiadal, aby začala pracovať nová československá okresná vyživovacia komisia. Bolo to dôležité aj z dôvodu nárastu sociálnej nespokojnosti miestneho obyvateľstva, ktoré nedostávalo potrebné vojenské vyživovacie príspevky. Keďže podľa V. Süssa v Spišskej Starej Vsi nebola inštitúcia či príslušní vhodní úradníci, ktorí by sa ujali riešenia tejto záležitosti, V. Süß z titulu svojej funkcie prednostu berného úradu bol ochotný sa ujať riešenia tejto dôležitej sociálnej problematiky a zdôraznil dôležitosť jej rýchleho vyriešenia: *„Rychlé provedení nového nařízení o vyživovacích příspěvkov jest žádoucí v zájmu státu, neboť uklidnilo by velmi zdejší lid a československá vláda zajistila by si přízeň lidu.“* V závere listu V. Süß napísal, že očakáva skorú reakciu zo strany Úradu ministra s plnou mocou pre správu Slovenska a v prípade, žeby ho tento Úrad poveril zostavením československej vyživovacej komisie, prosil o zaslanie potrebných tlačív a dokumentov k práci tejto komisie.³¹

³⁰ Najväčší maďaróni okamžite po prevrate sami odišli alebo boli prepustení a ďalší odmietli splniť prisahu novej ČSR, takže tiež museli odísť. O niektorých prípadoch prepustenia bývalých maďarských úradníkov zo Spišskej Starej Vsi podrobnejšie ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2808, č. 654/1919 prez.

³¹ V tejto súvislosti týkajúcej sa vyplácania vojenských vyživovacích príspevkov riešenie, ktoré navrhoval v predmetnom liste V. Süß, nebolo správne v rámci vtedajších nariadení a platnej legislatívy, pretože aj samotný V. Süß v úvode svojho úradného listu spomenul nariadenie ministra s plnou mocou zo 14. februára 1919 o vyplácaní vojenských vyživovacích príspevkov, v ktorom minister s plnou mocou pre správu Slovenska nariaďoval, že o týchto vyživovacích príspevkoch má rozhodovať výbor príslušnej obce. Tento výbor mal byť na základe zákona č. 64 z 10. decembra 1918 zriadený zo zástupcov rôznych spoločenských tried (roľníci, remeselníci, priemyselníci, robotníci atď.) a rôznych politických strán, ktoré mali nahradiť staré obecné výbory a municipálne rady, ktoré boli rozpustené podľa spomínaného zákona č. 64. Druhou inštanciou pre rozhodovanie o nárokoch na sociálnu podporu bol vládny referát sociálnej starostlivosti (pečlivosti) na Úrade ministra s plnou mocou pre správu Slovenska v Bratislave. V. Süß by teda prekročil svoje právomoci ako prednosta berného úradu, keby rozhodoval, a prípadne sám vyplácal vojenské vyživovacie príspevky, lebo o tom mohol rozhodnúť len výbor obce, v tomto prípade výbor mestečka Spišská Stará Ves. Tento postup bol podrobne vysvetlený v obežníku č. 8/19 pre všetky župné, mestské a obecné úrady na Slovensku, ktorý vydal vedúci referátu sociálnej starostlivosti (pečlivosti) E. Lehocký dňa 25. marca 1919. Z uvedeného vyplýva, že keďže V. Süß napísal svoj úradný list ohľadom vyživovacích príspevkov a ich vyplácania dňa 29. marca 1919, teda štyri dni po vydaní spomínaného obežníka, je veľmi pravdepodobné, že musel vedieť o tomto obežníku vládneho referenta E. Lehockého a nepostupoval podľa neho. Takže i v tomto prípade, hoci možno pre laického nezainteresovaného pozorovateľa postupoval V. Süß správne a zachoval sa ako poctivý český úradník plniaci si svoje povinnosti, Süß pochybil. Možno mu krivdíme a nebol o dôležitom obežníku informovaný, ale určite vedel o nariadení ministra s plnou mocou zo 14. februára 1919, ako to sám uviedol v analyzovanom úradnom liste z 29. marca 1919. Obežník už len podrobne vysvetľoval toto februárové nariadenie ministra V. Šrobára. Preto V. Süß ako úradník štátnej inštitúcie v tomto prípade tiež nepostupoval správne. Blížšie o rôznych úradných nariadeniach ministra s plnou mocou pre správu Slovenska V. Šrobára týkajúcich sa vyživovacích nárokov, podpôr a pod. pozri ŠA–P, SA–L, f. SŽ–ŽÚ, šk. 2837, č. 1414/1919 adm.

Prípád V. Süssa nebol jediným zlyhaním príslušníka českej inteligencie účinkujúceho na Slovensku po vzniku Československa roku 1918. Len na samotnom Spiši, teda historickom regióne, kde pôsobil i V. Süs, zaznamenávame v poprevratovom období sťažnosť na zhodou okolností tiež prednostu Berného úradu, ale v sídle Spišskej župy, v Levoči, Josefa Vosečka. V čom J. Voseček pochybil? Opäť v tom boli vyživovacie príspevky a ich nesprávne vyplácanie. V tomto prípade podal na J. Vosečku sťažnosť hlavný slúžny v Levoči, keď v liste z augusta 1920 pre spišského župana si sťažoval na správanie sa berného riaditeľa J. Vosečka ohľadom vyplatenia vyživovacích príspevkov, ktorý „svojím neodôvodneným jednaním stránky ku nevážnosti oproti čs. úradom provokuje a sťažuje tak prácu úradníkom úradnou prácou už dost' preťaženým a zastavením alebo predlžovaním výplaty vyživ. príspevkov vdovám a pozostalým núdzu v najchudobnejších triedach obyvateľstva zväčšuje“.³²

Sťažnosti boli aj na českého vojenského dôstojníka kapitána (setníka) Hynka Kulíka, ktorý bol v jarných mesiacoch 1919 veliteľom čs. vojska severnej časti Spiša ako člen 1. práporu 2. čs. pluku, poľný pluk 22. Sídlo mal v Gniazdach (v súčasnosti Hniezdne) v okrese Stará Ľubovňa a jeho problém bol v tom, že presahoval svoje právomoci a zasahoval neoprávnene do činnosti administratívnych správnych úradov, ale aj súdnych a cirkevných záležitostí.³³

Neúspešne pôsobil na Slovensku i český učiteľ J. Michalský, ktorý prišiel na jar 1919 učiť do Levoče na štátnu ľudovú školu, no vždy sa opíjal alkoholom, navyše hlásal a propagoval boľševické myšlienky.³⁴

Určite by sme našli aj viacero negatívnych prípadov pôsobenia príslušníkov českej inteligencie na Slovensku po roku 1918, veď uvedené prípady sa týkali len územia Spiša. Ťažké je posúdiť objektívne, i s odstupom času, konanie a správanie prednostu berného spišskostaroveckého úradu V. Süssa. Domnievame sa, že nebol tým prípadom, žeby sa naschvál správal neúctivo k miestnym občanom, lebo sa dostal do „zapadákov“ a chcel odísť čo najskôr odísť. Proti tomu svedčí fakt, ako nerád odovzdával svoju funkciu, aké robil prieky a prekážky pri svojom nútenom odchode zo Spišskej Starej Vsi. To jeho pohrdavé a neslušné vrchnostenské správanie vychádzalo podľa nás z jeho povahy a možno i pocitu nadradenosti „vládnuceho“ Čecha nad miestnymi Slovákami. Možno i z jeho negatívnej skúsenosti z minulosti, ktorú zažil na svojom predchádzajúcom pôsobisku. Akékoľvek mal však pohnútky, jeho správanie nebolo vhodné pre funkciu najvyššieho predstaviteľa, i keď malého berného (daňového) úradu v „zastřenej“ Spišskej Starej Vsi. Úradník, bez rozdielu národnosti, postavenia, funkcie, by sa mal správať vždy úctivo a poctivo, veď úradníci majú slúžiť ľuďom, nie naopak.

Mgr. Peter Zmátlo, PhD.
Katedra histórie
FF KU v Ružomberku
Hrabovská cesta 1
034 01 Ružomberok
e-mail: peter.zmatlo@ku.sk

³² Riaditeľ J. Voseček sa bránil a k tomuto prípadu napísal toto zdôvodnenie: „Dňa 11. mája t. r. v zasadaní okresnej vyživovacej komisii v Levoči prejednávala sa nariadená revízia vyživ. príspevkov až dosiaľ vyplácaných a uznesené bolo ponechať vyživ. príspevky do konca mesiaca mája. Niektorým novým stránkam bola priznaná vyživovacia podpora od 1. mája. Berný úrad mal cez pokladničné poukážky tieto vyplácať.“ ŠA-P, SA-L, f. SŽ-ŽÚ, šk. 2814, č. 1956/1920 prez.

³³ Bližšie o prípade kapitána H. Kulíka pozri ŠA-P, SA-L, f. SŽ-ŽÚ, šk. 2806, č. 161/1919 prez.

³⁴ ŠA-P, SA-L, f. SŽ-ŽÚ, šk. 2808, č. 374/1919 prez.